

تحلیل علم‌سنجی مقالات مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (آی.اس.سی.)

مرتضی رضائی صوفی^۱، علی اکبر خاصه^۲

۱. دانشیار مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام‌نور (نویسنده مسئول)

۲. استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام‌نور

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۴/۰۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۰/۲۵

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تحلیل علم‌سنجانه مقالات چاپ‌شده در مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» در فاصله سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۷، انجام شده است. پژوهش حاضر از نظر نوع در زمره پژوهش‌های کاربردی است که در آن از شاخص‌های علم‌سنجی و تحلیل شبکه اجتماعی استفاده شده است. ۵۴۱ مقاله از مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» جامعه پژوهش را تشکیل دادند که در بازه زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۷ در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (آی.اس.سی.) نمایه شده‌اند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از تلفیقی از نرم‌افزارهای بیب‌اکسل، یو سی آی نت، نت‌دراو، و ووز-ویور استفاده شده است. نتایج نشان داد در بخش نویسندگان برتر، پژوهشگران گروه تربیت‌بدنی دانشگاه‌های علامه طباطبائی، تربیت مدرس و تهران پیشتاز بوده‌اند. در بخش پراستنادترین پژوهشگران، استاد دانشگاه علامه طباطبائی رتبه اول را کسب کرده است. در شاخص اچ، دانشگاه گیلان در رتبه اول قرار داشته است. در بخش الگوی تألیف، بیش از ۹۵ درصد از مقالات نشریه به صورت مشارکتی بوده‌اند و در بخش برترین پژوهشگران از نظر شاخص‌های مرکزیت نیز غالب پژوهشگران پرکار از لحاظ تعداد مقالات از دانشگاه‌های شهر تهران بوده‌اند. در بخش پرتکرارترین کلیدواژه‌ها، واژه‌های «فوتبال»، «ورزش» و «برند» بیشترین فراوانی را در بین واژه‌ها داشته‌اند. در نهایت، در بخش شبکه هم‌رخدادی واژگان نیز تحلیل خوشه‌بندی به شکل‌گیری هشت خوشه موضوعی منجر شد که مباحث مهمی چون «برنامه راهبردی»، «مدیریت عملکرد»، «بهسازی ورزش»، «سلامت و توانمندسازی ورزش»، «رضایتمندی در ورزش»، «ترویج»، «بازاریابی ورزشی و از طریق ورزش» و «صنعت ورزش» است. با توجه به خوشه‌های حاصل از تحلیل هم‌واژگانی، به نظر می‌رسد مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» توانسته است بخش درخور توجهی از محورهای موضوعی خود را در سال‌های فعالیتش پوشش دهد.

واژگان کلیدی: مطالعات مدیریت ورزشی، علم‌سنجی، شاخص اچ، هم‌نویسندگی، ارزیابی پژوهش.

1. Email: mornsoufi@yahoo.com

2. Email: khasseh@gmail.com

مقدمه

علم‌سنجی نوعی تجزیه و تحلیل کمی است که از آن برای استخراج الگوها و نمونه‌ها در یک حوزه یا رشته موضوعی استفاده می‌شود (ژانگ^۱، ۲۰۱۹). شاخص‌های علم‌سنجی بیشتر بر ویژگی‌هایی نظیر استناد، کلیدواژه‌ها، و نویسندگان استوارند که براساس این واحدهای تحلیل می‌توان پژوهش‌های متنوع و جامعی را انجام داد. به‌طور کلی، شاید بتوان محور مطالعات علم‌سنجی را در دو چیز خلاصه کرد: ۱- اندازه‌گیری و مطالعه افراد، سازمان‌ها، مجلات، کشورها و مواردی از این قبیل از بُعد میزان انتشارات، استفاده از آن‌ها و استناد به آن‌ها و ۲- اندازه‌گیری و مطالعه انتشارات علمی از بُعد رشد، تغییر در/و ارتباط بین موضوعات و محتوای آن‌ها. دراصل، این‌گونه فروکاستن در دو محور شاید نتواند حق مطالعات علم‌سنجی را ادا کند، اما دیدی بسیار کلی به آن به‌وجود می‌آورد (توکلی‌زاده، سهیلی، و خاصه، ۲۰۲۰، ۳).

با در نظر گرفتن عامل زمان، از کتاب‌شناسی می‌توان برای شناسایی روندهای جدید و کمک به دانشمندان در طراحی و برنامه‌ریزی پژوهش‌های آینده خودشان استفاده کرد (ژانگ، ۲۰۱۹). به‌طور کلی و با توجه به واحدهای تحلیل در علم‌سنجی، در سال‌های اخیر پژوهشگران این حوزه به شاخص‌های متعددی توجه کرده‌اند که از آن جمله می‌توان به شاخص‌های استنادی (از قبیل تعداد استناد، ضریب تأثیر، شاخص اچ. و ...) و شاخص‌های هم‌نویسندگی (از قبیل انواع مرکزیت‌های رتبه، بینابینی، نزدیکی و ...) اشاره کرد. همچنین تحلیل هم‌واژگانی^۲ از دیگر فنون رایج در علم‌سنجی است که با بررسی و تجزیه و تحلیل هم‌رخدادی کلیدواژه‌ها در مقاله‌های یک حوزه پژوهشی می‌توان تصویری بدون واسطه از محتوای واقعی موضوعات مطرح در آن حوزه پژوهشی ارائه کرد (دینگ، چاودوری و فو^۳، ۲۰۰۱)؛ به‌عبارت‌ساده‌تر، در هر حوزه‌ای از علم و فناوری، مجموعه‌ای از مفاهیم وجود دارد که ساختار دانش آن حوزه را می‌سازند. این مفاهیم با الفاظی نام‌گذاری می‌شوند که برای دلالت بر آن‌ها وضع می‌شوند. کشف مفاهیم و روابط میان آن‌ها از طریق ارتباط واژگانی در اسناد و مدارک زمینه ایجاد نقشه علمی را در حوزه‌های علمی فراهم می‌کند که نشان‌دهنده وضعیت خوشه‌ها یا تخصص‌های موضوعی موجود در آن حوزه است (خاصه، سهیلی، مقدم و چلک^۴، ۲۰۱۷).

با توجه به اینکه در تربیت‌بدنی و علوم ورزشی به مباحث متنوعی از جمله سلامت، بهداشت، فعالیت بدنی، بیماری، پزشکی و سبک زندگی پرداخته می‌شود (پاینه^۵، ۲۰۱۴)، پژوهش‌های این حوزه از

-
1. Zhang
 2. Co-Word Analysis
 3. Ding, Chowdhury & Foo
 4. Khasseh, Soheili, Moghaddam & Chelak
 5. Pyne

تنوع موضوعی گسترده‌ای برخوردارند و از دیدگاه‌های مختلفی می‌توان به آن‌ها نگریست. مدیریت ورزشی یکی از گرایش‌های رایج در حوزه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی است که خود از مباحث متنوعی تشکیل شده است؛ به همین دلیل، پژوهش‌های حوزه مدیریت ورزشی نیز از گستردگی زیادی برخوردارند و کسب بینش کلی درباره این پژوهش‌ها می‌تواند در درک بهتر آن‌ها کارگشا باشد.

یکی از مجلات معتبری که جدیدترین پژوهش‌های مدیریت ورزشی را منتشر می‌کند، مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» است. این نشریه علمی-پژوهشی با اهداف مشخص مبادرت به انتشار مقاله‌های علمی-پژوهشی و مروری-تحلیلی در حوزه مدیریت ورزشی می‌کند و طبق چشم‌اندازش در صدد است تا سال ۱۴۰۰ به برترین نشریه در بین نشریات علمی و پژوهشی داخلی در حیطه تربیت‌بدنی تبدیل شود و همچنین تلاش می‌کند با انتشار دوزبانه (انگلیسی و فارسی) به یک نشریه بین‌المللی در منطقه خاورمیانه تبدیل شود. اکنون که حدود یک دهه از دریافت درجه علمی-پژوهشی این مجله می‌گذرد، به نظر می‌رسد زمان آن باشد که این پژوهش‌ها در آیینۀ فنون علم‌سنجی ارزیابی شوند و تصویر روشن و جامعی از فعالیت این مجله فراهم شود؛ از این‌رو، بررسی وضعیت مقالات چاپ‌شده در آن می‌تواند حاوی نکات جالبی باشد. با توجه به مطالب ذکرشده، این پژوهش با هدف تحلیل علم‌سنجانه مقالات مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» در فاصله سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۷ انجام شده است.

تاکنون پژوهش‌های علم‌سنجی معدودی در حوزه علوم ورزشی انجام شده است؛ به‌عنوان مثال، شیلبری^۱ (۲۰۱۱) با استفاده از فنون علم‌سنجی تأثیر مجلات انگلیسی حوزه مدیریت ورزشی و بازاریابی ورزشی را بررسی کرد. با تحلیل مقالات منتشرشده در هفت مجله حوزه‌های ذکرشده، او نشان داد «فصلنامه بازاریابی ورزشی»^۲ پراستنادترین مجله در این حوزه به‌شمار می‌رود و «مجله مدیریت ورزشی»^۳ در ردیف دوم قرار دارد. همچنین در ۲۰ مقاله از ۲۸ مقاله پراستناد «مجله مدیریت ورزشی» به مقالاتی در حوزه بازاریابی ورزشی استناد شده است. کیم^۴ (۲۰۱۲) در رساله دکتری خود در دانشگاه ایالتی اوهایو با استفاده از تحلیل شبکه ساختار دانش در حوزه مدیریت ورزشی را بررسی کرد. وی برای انجام‌دادن این کار از مقالاتی استفاده کرد که بین سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۱۰ در «مجله مدیریت ورزشی» منتشر شده بودند. کیم تحلیل خود را در دو سطح استنادها و کلیدواژگان انجام داد. نتایج تحلیل واژگان نشان داد که مفاهیمی نظیر «مدل»، «سازمان»، «رفتار»، و «عملکرد» که بسیاری

-
1. Shilbury
 2. Sport Marketing Quarterly
 3. Journal of Sport Management
 4. Kim

از آنان به رشته‌های روان‌شناسی و جامعه‌شناسی متعلق‌اند، رایج‌ترین واژگان در پژوهش‌های حوزه مدیریت ورزشی بوده‌اند. یافته‌های مربوط به تحلیل هم‌واژگانی نشان داد که در سال‌های اولیه بیشتر واژگان به مباحثی نظیر نظریه سازمانی یا رفتار سازمانی مرتبط بودند، اما در سال‌های اخیر موضوعاتی نظیر «رضایتمندی»، «تعهد»، «مدل‌های عملیاتی» و «عدالت توزیعی» در پژوهش‌های حوزه مدیریت ورزشی رواج یافته‌اند. نتایج مربوط به تحلیل استنادی نیز نشان داد که به‌تازگی گرایش‌های جدیدی از نظر روش‌شناسی و مفهومی در حوزه مدیریت ورزشی رایج شده‌اند؛ به‌طوری‌که در سال‌های اخیر، پژوهش‌های این حوزه هم با استفاده از روش‌های کمی (نظیر مدل‌سازی معادله ساختاری) و هم با استفاده از روش‌های کیفی (مانند نظریه برخاسته از داده‌ها) انجام شده‌اند. کیم، پاکیانانان و کیم^۱ (۲۰۱۵) با استفاده از تحلیل علم‌سنجی، ساختار دانش در حوزه مدیریت ورزشی را مطالعه کردند. مقالاتی داده‌های پژوهش آن‌ها را تشکیل می‌دادند که در بازه زمانی ۱۹۹۷ تا ۲۰۱۲ در «مجله مدیریت ورزشی» چاپ شده‌اند. با استفاده از تحلیل استنادی این مقالات، کیم موضوعات، مفاهیم و روش‌های اصلی در پژوهش‌های مدیریت ورزشی را نشان داد. نتایج حاکی از آن بود که روش‌های کمی در پژوهش‌های مدیریت ورزش سيطرة دارند، اما مدل‌سازی معادله ساختاری و همچنین روش‌های کیفی به‌عنوان روش‌هایی نوین در بازه زمانی ذکرشده در بدنه پژوهش‌های حوزه مدیریت ورزشی ظهور یافته‌اند. همچنین در سال‌های اخیر مقالات مربوط به بازاریابی ورزشی میزان استناد بیشتری در مقایسه با مقالات مطالعات سازمانی، مطالعات تأملی^۲، جامعه‌شناسی ورزش و اقتصاد ورزش دریافت کرده‌اند که نشان‌دهنده اهمیت این حوزه است. به‌طور خاص‌تر، مقالات پراستناد بازاریابی ورزشی نیز بیشتر بر رفتار مشتری در بافتار ورزش و سرگرمی (ورزش دانشگاهی و/یا ورزش حرفه‌ای) متمرکز بودند. ژاورچنیک، کاکول، پیسات و بلازون^۳ (۲۰۱۵) در پژوهشی با استفاده از فنون علم‌سنجی، حجم، پویایی و گسترش تولیدات علمی حوزه علوم ورزشی را بررسی کردند تا رایج‌ترین مباحث مطرح در حوزه‌های ترکیبی علوم ورزش و عضله را شناسایی کنند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که این حوزه بسیار گسترده است و بررسی تولیدات علمی نشان می‌دهد که روند پژوهش‌ها تا سال ۲۰۰۸ مثبت بوده است و پس از آن به‌شدت کاهش یافته است. رایج‌ترین خوشه‌های پژوهشی در حوزه ورزش و عضله عبارت‌اند از: «تربیت بدنی» که خود شامل دو موضوع فعالیت بدنی و پزشکی-ورزشی می‌شود؛ «آموزش» که شامل دو زیرشاخه آموزش و توان‌بخشی می‌شود و «فصل تمرین» که

-
1. Kim, Packianathan & Kim
 2. Reflection studies
 3. Zavrnsnik, Kokol, Pisot & Blazun

از دو مبحث پرش و مسابقه تشکیل شده است. بلفیور، آیوینو و تافوری^۱ (۲۰۱۹) در یک مطالعه علم‌سنجی، رابطه بین مدیریت ورزشی و مدیریت آموزشی را بررسی کردند. نتایج نشان داد که ۱۴۶ مقاله در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی. وجود دارد که هم‌زمان به هر دو مبحث ذکر شده پرداخته‌اند؛ به طوری که میزان پژوهش‌های مربوط به این دو حوزه در سال‌های اخیر رشد بیشتری داشته‌اند. گونزالس-سرانو، جونز و لانوس-کونتررا^۲ (۲۰۲۰) پژوهش‌های حوزه کارآفرینی ورزشی را در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی. مطالعه کردند. آن‌ها نشان دادند که ۱۲۳ مقاله در بازه زمانی ۱۹۶۸ تا ۲۰۱۸ در این حوزه چاپ شده است که ۲۵۲ نویسنده از ۳۶ کشور در نگارش آن‌ها نقش داشته‌اند. حوزه‌های نوآوری ورزشی (فریراو فرناندز، راتن و میراگایا^۳، ۲۰۲۰)، طب ورزشی ارتوپدی (کیم و همکاران، ۲۰۱۹)، ورزش معلولان (خو، لی و انصاری^۴، ۲۰۱۸) نیز از جمله حوزه‌های دیگر مرتبط با علوم ورزشی هستند که تاکنون موضوع پژوهش‌های علم‌سنجی قرار گرفته‌اند. همچنین پژوهش‌های حوزه علوم ورزشی در کشورهای مختلفی از جمله مونته نگرو (پوپویچ^۵، ۲۰۱۸) و چین (وی، ژانگ و یین^۶، ۲۰۲۰) با شاخص‌های علم‌سنجی بررسی شده‌اند.

در داخل کشور نیز با استفاده از فنون علم‌سنجی چندین پژوهش در حوزه علوم ورزشی انجام شده است؛ برای مثال، همتی‌نژاد، همتی‌نژاد و صیاد (۲۰۰۸) مقالات چاپ‌شده در شماره‌های مختلف چهار نشریه علمی-پژوهشی رشته تربیت‌بدنی و علوم ورزشی در داخل کشور را بررسی کردند. آن‌ها سهم هر یک از دانشگاه‌های کشور در تولید علم در این مجلات را به‌طور کلی و همچنین براساس چهار گرایش تربیت‌بدنی مشخص کردند. یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان داد که در مجموع دانشگاه تهران بیشترین تولید علمی را در نشریات ذکر شده داشته است و دانشگاه‌های گیلان، تربیت‌معلم و تربیت مدرس به ترتیب در رتبه‌های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند. رضائی صوفی، فراهانی، اسدی، خاصه و رضائی (۲۰۱۱) تولیدات علمی حوزه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی ایران در مجلات نمایه‌شده در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی. را از نظر میزان همکاری، الگوی انتشاراتی نویسندگان، محور موضوعات و تعیین گرایش و زیرشاخه‌های موضوعی آن مطالعه کردند. یافته‌های پژوهش آنان که به ۱۴۰ رکورد در بازه زمانی ۱۹۸۰ تا ۲۰۰۹ مربوط بود، نشان داد ۴۸۴ مؤلف در تولید این آثار مشارکت داشته‌اند و بیشترین

-
1. Belfiore, Iovino & Tafuri
 2. González-Serrano, Jones & Llanos-Contrera
 3. Ferreira, Fernandes, Raten & Miragaia
 4. Khoo, Li & Ansari
 5. Popovic
 6. Wei, Zhang & Yin

پژوهش‌ها به گرایش فیزیولوژی ورزش و زیرشاخه سیستم‌های انرژی تعلق داشته‌اند. همچنین پژوهشگران ایرانی به رشته‌های ورزشی فوتبال، کشتی و کوهنوردی بیش از سایر رشته‌ها توجه کرده‌اند. فراهانی و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهشی با استفاده از نمایه‌نامه‌های تامسون رویترز^۱ سابق (کلاریویت آنالیتیکس^۲ کنونی) روند وضعیت تولیدات علمی ایران در رشته تربیت‌بدنی را در بین سال‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۰۹ بررسی کردند. آن‌ها نشان دادند که تنها کمتر از ۰/۰۰۲ درصد از کل تولید علم ایران در این بازه به حوزه تربیت‌بدنی تعلق دارد. پژوهشگران تربیت‌بدنی ایران بیشترین همکاری علمی را با هم‌تایان خود در کانادا داشته‌اند و دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی-درمانی تهران مولدترین موسسه ایران در بازه زمانی ذکر شده بوده است. به‌طور کلی، یافته‌های پژوهش ذکر شده حاکی از رشد چشمگیر تولیدات علمی تربیت‌بدنی ایران از سال ۲۰۰۷ بوده است. یمینی فروز، رضوی، حسینی، ادبی و نریمانی (۲۰۱۴) نیز در مطالعه‌ای میزان رشد کمی و کیفی پژوهش‌های آی.اس.آی. ایران در حوزه علوم ورزشی در بازه زمانی سال‌های ۱۹۹۴ تا ۲۰۱۳ را بررسی کردند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که کل تولیدات علمی ایران در این حوزه ۳۰۲ مدرک بوده است و دانشگاه علوم پزشکی تهران با ۴۵ مدرک مولدترین دانشگاه در ایران به‌شمار می‌رود. در مرتبط‌ترین پیشینه، عظیم‌زاده، شجاع، صفار و افروزی (۲۰۱۷) پژوهشی با هدف تحلیل محتوای کمی و روند مقالات مدیریت ورزشی چاپ‌شده در نشریات علمی-پژوهشی ایران در بازه زمانی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۲ انجام داده‌اند. یافته‌های پژوهش آنان نشان داد که حدود ۴۵ درصد از مقالات مدیریت ورزشی به حوزه رفتار سازمانی مربوط است. علاوه‌براین، نشریه مدیریت ورزشی (حرکت) و مطالعات مدیریت ورزشی در مجموع حدود ۶۶ درصد از کل مقالات را پوشش می‌دهند. گرایش به سمت بازاریابی، کارآفرینی و کسب‌وکار نیز از دیگر نتایج پژوهش آن‌ها به‌شمار می‌رود. به‌طور کلی، تحلیل روند مقالات مدیریت ورزشی در حیطه‌های بررسی‌شده حاکی از افزایش کمیت در گرایش مقالات، روش‌های پژوهش، نرم‌افزارهای به‌کاررفته و ... است و روند صعودی آن آینده‌ای امیدبخش را برای این رشته متصور می‌شود. در قالب یک مطالعه علم‌سنجی، خاصه، برنگی و خاصه (۲۰۱۷) مقالات حوزه رسانه‌های ورزشی (شامل ۱۳۶۰ مورد) را که از سال‌های ۱۹۸۳ تا ۲۰۱۶ در پایگاه استنادی وب آو ساینس (آی.اس.آی.) چاپ شده بودند، بررسی کردند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که طی بازه زمانی ذکر شده تعداد پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه رسانه‌های ورزشی رشد نسبی داشته است و از ۹ مقاله در سال ۱۹۸۳ به ۹۲ مقاله در سال ۲۰۱۶ رسیده است. در این میان، پژوهشگران کشور ایالات متحده با چاپ

1. Thomson Reuters
2. Clarivate Analytics

۶۷۰ مقاله و مشارکت در ۴۹ درصد مقالات چاپ‌شده در مقایسه با سایر کشورها با اختلاف زیاد بیشترین سهم تولید مقالات حوزه رسانه‌های ورزشی را داشته‌اند. واژه‌های «sport»، «medium» و «performance» به ترتیب با ۱۳۸، ۱۲۹ و ۱۲۴ فراوانی بیشترین تکرار در عنوان و چکیده مقالات منتشرشده را از آن خود کرده‌اند و کلیدواژه‌های community، rehabilitation و internet بیشترین تکرار را در کلیدواژه‌های مقالات داشته‌اند. رضایی صوفی، خاصه و خاصه (۲۰۱۸) پژوهشی با هدف بررسی جایگاه مطالعات علوم ورزشی ایران در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی. از سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶ انجام دادند. نتایج نشان داد پژوهشگران علوم ورزشی ایران در بازه زمانی ذکرشده ۶۱۵ مدرک تولید کرده‌اند که در این میان، Rahnama N پرتولیدترین پژوهشگر، Sadeghi H پراستنادترین پژوهشگر و Sadeghi H دارای بالاترین شاخص اچ. بوده‌اند. پژوهشگران تربیت‌بدنی ایرانی بیشترین همکاری را با هم‌تایان خود در کشورهای ایالات متحده، کانادا و انگلستان داشته‌اند. همچنین واژه‌های Exercise، Muscle و Training به‌عنوان پربسامدترین واژگان در پژوهش‌های علوم ورزشی ایران بوده‌اند و غالب مقالات به مباحثی چون تأثیر تمرین بر سیستم‌های مختلف بدن، مباحث توانبخشی و همچنین تجزیه و تحلیل حرکتی معطوف بوده‌اند.

مرور آن دسته از پژوهش‌هایی که با فنون علم‌سنجی در حوزه تربیت‌بدنی به‌طور عام و بر مجلات این حوزه به‌طور خاص انجام شده است، نشان می‌دهد که در سالیان اخیر پژوهشگران برخی از کشورهای جهان به این حوزه توجه کرده‌اند و به فهم ما در گستره مطالعاتی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی کمک کرده‌اند، اما بررسی وضعیت مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» از دیدگاه علم‌سنجی تاکنون به‌طور جامع، موضوع پژوهشی نبوده است؛ این در حالی است که تربیت‌بدنی و علوم ورزشی به دلایل گوناگون از جمله سلامت فردی و اجتماعی و همچنین اهمیت آن در شادابی مردم همواره توجه مسئولان و سیاست‌گذاران را به خود جلب کرده است. دستاوردهای پژوهش حاضر که از نخستین پژوهش‌های جامع در زمینه مقالات این مجله به‌عنوان یکی از برجسته‌ترین مجلات مدیریت ورزشی کشور به‌شمار می‌رود، این آگاهی را به پژوهشگران علاقه‌مند به مباحث مدیریت ورزشی می‌دهد که می‌توانند تصویر و بینش مناسبی از روند و محتوای این حوزه در ایران به‌دست آورند و در صورت علاقه آن را با پژوهش‌های بین‌المللی حوزه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی مطابقت دهند و درک نسبتاً مناسبی از محتوا و شتاب حرکتی پژوهش‌های فارسی‌زبان در حوزه مدیریت ورزشی به‌دست آورند.

با توجه به هدف یادشده، در این پژوهش سعی بر آن است وضعیت مقالات چاپ‌شده در مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» از منظر شاخص‌های علم‌سنجی مطالعه شود و مشخص شود که نویسندگان برتر از نظر تعداد مقاله، استناد، شاخص اچ. و شاخص‌های مرکزیت هم‌نویسندگی در مجله

«مطالعات مدیریت ورزشی» چه کسانی هستند؟ همچنین پرتکرارترین کلیدواژه‌ها در مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» کدامند و تحلیل هم‌رخدادی کلیدواژه‌های به‌کاررفته در مقاله‌های این مجله به شکل‌گیری چه خوشه‌های موضوعی منجر شده است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر نوع در زمره پژوهش‌های کاربردی است که در آن از تکنیک‌ها و شاخص‌های علم‌سنجی استفاده شده است. تمامی مقالات چاپ‌شده در بازه زمانی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۷ در مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» که در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام نمایه شده‌اند، جامعه آماری این پژوهش را تشکیل داده‌اند. دلیل انتخاب بازه زمانی ذکرشده این بود که بررسی ده سال فعالیت مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» می‌تواند تا حدودی عملکرد این مجله را در گذر زمان نشان دهد. براساس جست‌وجو در پایگاه آی.اس.سی. مشخص شد که ۵۴۱ مقاله از مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» در بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۷ در این پایگاه نمایه شده است که مبنای تجزیه و تحلیل در این پژوهش قرار گرفت.

پس از بازیابی رکوردها، براساس اهداف و پرسش‌های پژوهش داده‌ها تجزیه و تحلیل شدند. با توجه به اهداف پژوهش حاضر، به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از ترکیبی از نرم‌افزارهای اکسل، بیب اکسل^۱، یو.سی.نت^۲، نت دراو^۳، و ووز-ویور^۴ استفاده شد. به‌منظور پاسخگویی به آن دسته از پرسش‌های پژوهش که با کلیدواژه‌های به‌کاررفته در مقالات مرتبط‌اند، پیش از هرگونه تجزیه و تحلیل به یک‌دست کردن کلیدواژه‌ها اقدام شد؛ به بیان دقیق‌تر، در این قسمت ابتدا همه کلیدواژه‌های استفاده‌شده در مقالات مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» استخراج شدند و وارد فایل اکسل شدند. سپس لازم بود مرحله ویرایش و یک‌دست کردن فایل کلیدواژه‌ها انجام شود. بدین‌منظور، در این قسمت برخی کلیدواژه‌ها که حاوی مفاهیم یکسان و مترادف بودند اما نویسندگان مقاله آن‌ها را به شکل‌های متفاوتی نوشته بودند، بررسی و اصلاح شدند. همچنین شکل‌های جمع و مفرد هر یک از کلیدواژه‌ها اصلاح شدند. علاوه بر این، موارد مرتبط با استفاده/استفاده‌نکردن از نیم‌فاصله‌ها در فرایند یک‌دست کردن لحاظ شد.

-
1. BibExcel
 2. UCINET
 3. NetDraw
 4. VOSviewer

درباره آن دسته از پرسش‌های پژوهش که واحد تحلیل آن‌ها در سطح نویسنده بود (از جمله شناسایی پژوهشگران برتر و تأثیرگذار) نیز فرایند یکدست کردن ضرورت دارد. بدین منظور، ابتدا همه نویسندگان مدارک مطالعه شده استخراج شدند. آنگاه مرحله ویرایش، اصلاح و یکدست کردن نویسندگان انجام شد و افرادی که نامشان به چند صورت نوشته شده بود، به نام ارجح تبدیل شدند؛ به عنوان مثال، با توجه به ویژگی‌های خاص کاراکترهای فارسی، گاهی به‌طور متفاوت یک نام واحد به دو یا چند شکل نوشته شده بود که لازم بود پیش از هرگونه تحلیل به اصلاح و یکدست کردن آنان اقدام شود؛ برای مثال، «ملائی» و «ملایی». همچنین در بسیاری موارد به دلیل اعمال شدن یا اعمال نشدن «تیم‌فاصله» یک نام واحد به دو شکل به عنوان نویسنده در مقالات آمده بود؛ به عنوان مثال، «کوزه‌چیان» و «کوزه‌چیان». علاوه بر این، گاهی القابی از قبیل «سید» برای یک نام واحد (نظیر «میرکاضمی سید ع» و «میرکاضمی ع») به صورت گوناگون استفاده شده بود که این موارد پس از کسب اطمینان از اصالت نویسنده اصلاح شد.

نتایج

تجزیه و تحلیل اولیه داده‌ها نشان داد که ۵۴۱ مقاله بررسی شده در مجموع ۶۴۲ استناد دریافت کرده‌اند که به‌طور متوسط هر مقاله حدود ۱/۱۹ استناد داشته است. در این میان، مقاله «اثرات مهارت‌های ارتباطی و ارتباطات بین‌فردی بر اثربخشی سازمانی» که در سال ۱۳۹۱ توسط «نظری ر»، «احسانی م»، «اشرف گنجویی ف»، و «قاسمی ح» چاپ شده است، پراستنادترین مقاله در بین همه پژوهش‌های مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام محسوب می‌شود. این مقاله تا زمان گردآوری داده‌ها در این پژوهش ۱۶ استناد در آی.اس.سی. دریافت کرده است. از این نظر، مقاله «سنجش میزان هوش فرهنگی مدیران فدراسیون‌های منتخب در کشور و بررسی رابطه آن با سبک رهبری تحول‌آفرین» نوشته «رحیمی م»، «کشتی‌دار م.» و «خوشبختی ج.» با ۱۵ استناد و مقاله «نقش سرمایه اجتماعی بر بهبود مدیریت استعدادها در سازمان تربیت‌بدنی» نوشته «احمدی ع»، «فراهانی ا.»، «بهمنی چوبستی ا.» و «شهبازی م.» با ۱۳ استناد در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند.

در پاسخ به سؤال نخست درباره نویسندگان برتر از نظر تعداد مقاله، تعداد استناد و شاخص اچ. در مجله «مطالعات مدیریت ورزشی»، «هنری ح.» با تألیف و مشارکت در ۲۶ مقاله فعال‌ترین پژوهشگر در این مجله به‌شمار می‌رود. «کوزه‌چیان ه.» و «خبیری م.» نیز به ترتیب با ۲۴ و ۲۳ مقاله در رتبه‌های

دوم و سوم قرار دارند. داده‌های مربوط به پراستنادترین پژوهشگران نیز نشان می‌دهد که «هنری ح.» با دریافت ۵۹ استناد، پراستنادترین پژوهشگر در این مجله به‌شمار می‌رود و «احسانی م.» و «الهی ع.» به ترتیب با دریافت ۴۷ و ۴۰ استناد در رتبه‌های دوم و سوم جای دارند. از نظر شاخص اچ، نتایج نشان داد که پژوهشگران مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» از شاخص اچ، نسبتاً خوبی برخوردارند؛ براین اساس، «رمضانی نژاد ر.» با شاخص اچ، پنج بهترین وضعیت را از آن خود کرده است. شاخص اچ، پنج یعنی پنج مقاله از کل مقالات این پژوهشگر (۱۶ مقاله) هریک حداقل پنج استناد داشته است. پس از وی، چهار پژوهشگر به نام‌های «هنری ح.»، «الهی ع.»، «همتی نژاد م.» و «غفوری ف.» قرار دارند که دارای شاخص اچ، چهار هستند. همان‌طور که اشاره شد، اطلاعات مربوط به پژوهشگران برتر از نظر تعداد مقاله، تعداد استناد و بالاترین شاخص اچ، در جدول شماره یک ارائه شده است. افرادی که از هر سه نظر (تعداد مقاله، تعداد استناد و شاخص اچ)، در زمره برترین‌ها قرار دارند، به‌صورت پورنگ از دیگران متمایز شده‌اند. پژوهشگرانی که در دو ستون تکرار شده‌اند نیز به‌صورت زیرخطدار مشخص شده‌اند. از نکات جالب در این جدول می‌توان برای مثال به «رمضانی نژاد ر.» اشاره کرد؛ اگرچه با ۱۶ مقاله از نظر تعداد مقالات در رتبه دهم قرار دارد، توانسته است بالاترین شاخص اچ، را کسب کند که این نکته نشان می‌دهد استناداتی که به وی شده است، به‌خوبی در بین مقالاتش توزیع شده‌اند. همین مورد تاحدودی درباره «همتی نژاد م.» صدق می‌کند؛ به‌صورتی که اگرچه با چاپ ۱۰ مقاله در رتبه هجدهم قرار دارد، با شاخص اچ، چهار رتبه دوم را به خود اختصاص داده است.

جدول ۱- برترین پژوهشگران مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» براساس تعداد مقاله، استناد و شاخص اچ

Table 1- Top Researchers of the Journal "Sports Management Studies" by Number of Articles, Citations and H-Index

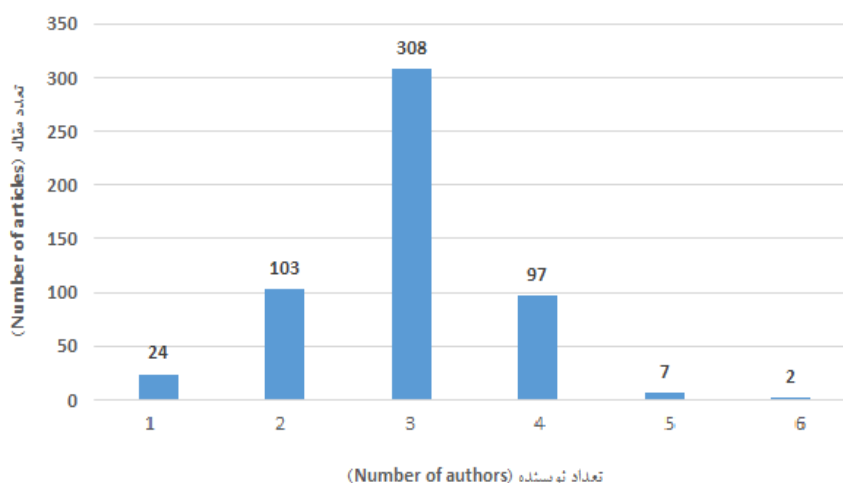
رتبه	نام پژوهشگر	تعداد مقاله	رتبه	نام پژوهشگر	تعداد استناد	رتبه	نام پژوهشگر	شاخص اچ
۱	هنری ح.	۲۶	۱	هنری ح.	۵۹	۱	رمضانی نژاد ر.	۵
۲	کوزه چیان ه.	۲۴	۲	احسانی م.	۴۷	۲	هنری ح.	۴
۳	خبیری م.	۲۳	۳	الهی ع.	۴۰	۳	الهی ع.	۴
۴	الهی ع.	۲۱	۴	رمضانی نژاد ر.	۳۹	۴	همتی نژاد م.	۴
۵	احسانی م.	۲۱	۵	فراهانی ا.	۳۸	۵	غفوری ف.	۴
۶	حمیدی م.	۲۱	۶	کوزه چیان ه.	۳۶	۶	احسانی م.	۳
۷	سجادی ن.	۱۹	۷	حمیدی م.	۳۴	۷	فراهانی ا.	۳
۸	فراهانی ا.	۱۸	۸	همتی نژاد م.	۳۲	۸	کوزه چیان ه.	۳

ادامه جدول ۱- برترین پژوهشگران مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» براساس تعداد مقاله، استناد و شاخص اچ

The Rest of the Table 1- Top Researchers of the Journal "Sports Management Studies" by Number of Articles, Citations and H-Index

شاخص اچ	نام پژوهشگر	رتبه	تعداد استناد	نام پژوهشگر	رتبه	تعداد مقاله	نام پژوهشگر	رتبه
۳	حمیدی م.	۹	۳۰	پورسلطانی زرندی ح.	۹	۱۷	پورسلطانی زرندی ح.	۹
۳	پورسلطانی زرندی ح.	۱۰	۳۰	سلطان حسینی م.	۱۰	۱۶	رضائی نژاد ر.	۱۰
۳	سلطان حسینی م.	۱۱	۲۹	کشتی دار م.	۱۱	۱۶	سلطان حسینی م.	۱۱
۳	کشتی دار م.	۱۲	۲۹	غفوری ف.	۱۲	۱۵	گودرزی م.	۱۲
۳	تجاری ف.	۱۳	۲۷	تجاری ف.	۱۳	۱۵	عیدی ح.	۱۳
۳	خیبری م.	۱۴	۲۶	خیبری م.	۱۴	۱۴	محمدی س.	۱۴
۳	اشرف گنجویی ف.	۱۵	۲۶	اشرف گنجویی ف.	۱۵	۱۳	کشتی دار م.	۱۵
۳	خوشبختی ج.	۱۶	۲۵	خوشبختی ج.	۱۶	۱۱	ساعتچیان و.	۱۶
۳	ساعتچیان و.	۱۷	۲۳	گودرزی م.	۱۷	۱۱	سیدعامری میر ح.	۱۷
۳	نوروزی سیدحسینی ر.	۱۸	۲۳	ساعتچیان و.	۱۸	۱۰	همتی نژاد م.	۱۸
۳	صادقی بروجردی س.	۱۹	۲۳	نوروزی سیدحسینی ر.	۱۹	۱۰	غفوری ف.	۱۹
۳	شعبانی ب.	۲۰	۲۲	احمدی ع.	۲۰	۱۰	تجاری ف.	۲۰
۳	یوسفی ب.	۲۱				۱۰	جوادی پور م.	۲۱
۳	سجادی ن.	۲۲				۱۰	مظفری ا.	۲۲
۳	حیدری نژاد ص.	۲۳				۱۰	افشاری م.	۲۳
۳	معماری ژ.	۲۴						
۳	شعبانی ع.	۲۵						
۳	علیزاده گلریزی ا.	۲۶						
۳	طالب پور م.	۲۷						

در بخش مقاله‌های منتشرشده در مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» از نظر الگوهای تألیف مشخص شد که در تألیف ۵۴۱ مقاله در بازه زمانی مطالعه‌شده، ۱۵۸۸ پژوهشگر مشارکت داشته‌اند که به‌طور میانگین ۲/۹۳ نفر در تألیف هر مقاله سهمیم بوده‌اند.

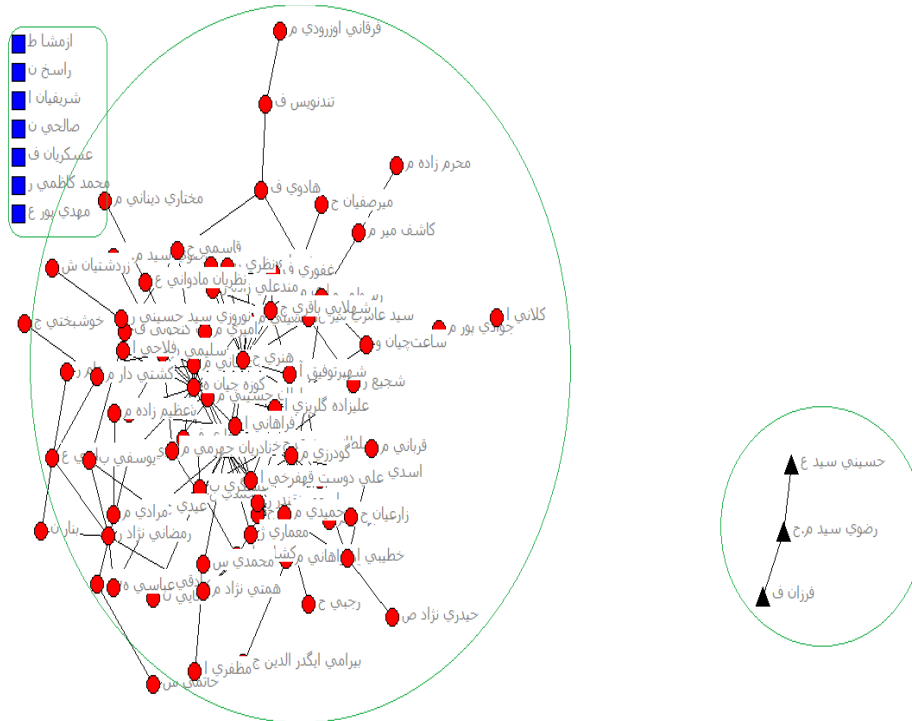

شکل ۱- الگوهای تألیف در مقالات مجله «مطالعات مدیریت ورزشی»

Figure 1- Authorship Patterns in Journal of "Sports Management Studies"

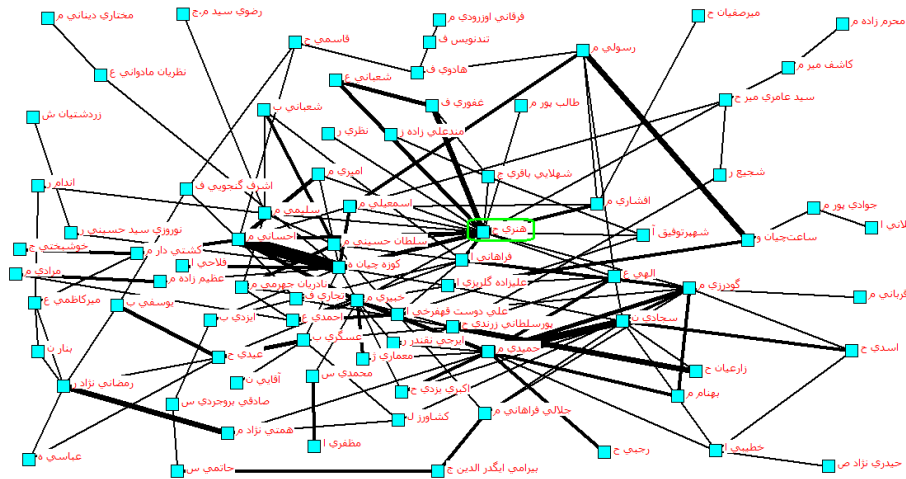
در این پژوهش با تحلیل و بررسی الگوی تألیف براساس ابزارهای علم‌سنجی نشان داده شده است که فقط ۲۴ مقاله (۴۴/۴۴ درصد) به‌صورت تک‌نویسنده و ۵۱۷ مقاله (۹۵/۵۶ درصد) از طریق همکاری علمی میان دو یا چند پژوهشگر یا به بیان دیگر، به‌صورت گروهی تألیف شده‌اند که نشان‌دهنده روحیه سطح بالای پژوهشگران این مجله در انجام‌دادن پژوهش‌های مشارکتی است. همچنین تجزیه و تحلیل داده‌های هم‌تألیفی نشان داده است که ۳۰۸ مقاله از کل مقالات با رویکرد سه‌نویسندگی به‌عنوان رایج‌ترین رویکرد مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» است. الگوهای دونویسندگی و چهارنویسندگی نیز جزو سایر الگوهای رایج در مقالات مجله به‌شمار می‌روند (شکل شماره یک). در مرحله بعد، هم‌خدای نویسندگان محاسبه شد و سپس با قراردادن نقطه برش بر نویسندگانی که حداقل چهار مقاله داشتند (۹۰ نفر)، به طراحی ماتریس مربعی مربوط به هم‌نویسندگی اقدام شد. پس از آن با استفاده از نرم‌افزار یوسی.آی.نت فراخوانی شد و در ادامه انواع مرکزیت‌های مورد نیاز محاسبه شد. همچنین نقشه‌های هم‌نویسندگی با استفاده از نرم‌افزار نت‌دراو ترسیم شدند.

شبکه هم‌تألیفی پژوهشگران مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» در شکل شماره دو ملاحظه می‌شود. این شبکه از ۹۰ گره تشکیل شده است که هر یک بیانگر یک پژوهشگر است. در این شبکه ضخامت خطوط (پیوندهای) بین نویسندگان نشان‌دهنده میزان همکاری و هم‌نویسندگی آن‌ها در نگارش و چاپ مقالات است. افرادی که بیشترین تعامل و همکاری را با دیگران داشته‌اند، در این شبکه تا حدود زیادی مشخص هستند. این شبکه از دو مؤلفه تشکیل شده است که یکی شامل ۸۰ پژوهشگر و دیگری شامل سه پژوهشگر است. هفت پژوهشگر نیز هیچ‌گونه ارتباطی با ۸۳ پژوهشگر دیگر نداشته‌اند و به‌بیان دیگر، ایزوله هستند. در شکل‌های شماره سه و شماره چهار این دو مؤلفه پس از بزرگ‌نمایی نشان داده شده‌اند.

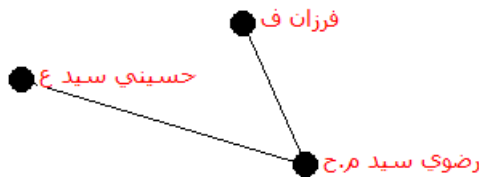

شکل ۲- شبکه هم‌تألیفی پژوهشگران مجله «مطالعات مدیریت ورزشی»

Figure 2- The Co-Authorship Network of Researchers in Journal of "Sports Management Studies"

شکل ۳- بزرگ ترین شبکه هم‌تألیفی پژوهشگران مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» (۸۰ پژوهشگر)
 Figure 3- The Biggest Co-Authorship Network of Researchers in Journal of "Sports Management Studies" (80 Researchers)

شکل ۴- دومین شبکه هم‌تألیفی پژوهشگران مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» (سه پژوهشگر)
 Figure 4- The Second Co-Authorship Network of Researchers in Journal of "Sports Management Studies" (Three Researchers)

به‌منظور تحلیل نقشه ذکر شده در شکل‌های شماره دو، شماره سه و شماره چهار شماره لازم است آن را براساس سه نوع مرکزیت رتبه، بینابینی و نزدیکی بررسی کنیم. داده‌های مربوط به ۲۰ پژوهشگر برتر در مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» براساس انواع مرکزیت در جدول شماره دو ارائه شده است. افرادی که در هر سه نوع مرکزیت جزو ۲۰ پژوهشگر برتر هستند، به‌صورت پررنگ متمایز شده‌اند. همچنین افرادی که در دو نوع مرکزیت جزو ۲۰ پژوهشگر برتر قرار گرفته‌اند، به‌صورت زیرخطدار نشان داده شده‌اند.

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، «هنری ح.» در هر سه نوع مرکزیت رتبه، بینابینی و نزدیکی برترین پژوهشگر در مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» به‌شمار می‌رود. نگاهی به شکل شماره سه موقعیت راهبردی^۱ این پژوهشگر را نشان می‌دهد که توانسته است ارتباطات زیادی با سایر پژوهشگران برقرار کند و همچنین پژوهشگران متعددی را به یکدیگر متصل کند. از «حمیدی م.»، «کوزه‌چیان ه.»، «احسانی م.»، «خبیری م.»، «سجادی ن.»، «گودرزی م.»، «پورسلطانی زرنندی ح.»، «علی‌دوست قهفرخی ا.»، «عیدی ح.»، «اسمعیلی م.» و «عسگری ب.» می‌توان به‌عنوان سایر پژوهشگران برتر از نظر شاخص‌های هم‌تألیفی در این مجله نام برد که توانسته‌اند در هر سه نوع مرکزیت موفق عمل کنند. این افراد بیشترین تأثیر را بر شکل‌گیری شبکه تعاملات پژوهشی در مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» داشته‌اند؛ به‌طوری‌که راه‌های ارتباطی بسیاری از پژوهشگران (گره‌های) دیگر از این پژوهشگران می‌گذرد. همچنین این افراد بیشترین نزدیکی را به سایر پژوهشگران دارند و به همین دلیل بیشترین قدرت تأثیرگذاری بر شبکه را از آن خود کرده‌اند.

جدول ۲- رتبه‌بندی پژوهشگران مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» براساس مرکزیت‌های درجه، بینابینی و نزدیکی

Table 2- Ranking of Researchers in The Journal of "Sports Management Studies" by Degree, Betweenness, and Closeness Centralities

رتبه براساس مرکزیت درجه		رتبه براساس مرکزیت بینابینی			رتبه براساس مرکزیت نزدیکی		
رتبه	نام پژوهشگر	مرکزیت درجه	رتبه	نام پژوهشگر	مرکزیت بینابینی	رتبه	نام پژوهشگر
۱	هنری ح.	۲۹	۱	هنری ح.	۲۶/۷۳	۱	هنری ح.
۲	حمیدی م.	۲۵	۲	خبیری م.	۱۹/۳۸	۲	خبیری م.
۳	کوزه‌چیان ه.	۲۵	۳	کوزه‌چیان ه.	۱۸/۰۰	۳	کوزه‌چیان ه.
۴	احسانی م.	۲۴	۴	احسانی م.	۱۰/۶۹	۴	احسانی م.
۵	خبیری م.	۱۹	۵	گودرزی م.	۸/۳۸	۵	الهی ع.
۶	سجادی ن.	۱۵	۶	حمیدی م.	۸/۳۷	۶	گودرزی م.
۷	گودرزی م.	۱۴	۷	علیزاده گلریزی ا.	۵/۲۴	۷	اسمعیلی م.

1. Strategic

ادامه جدول ۲- رتبه‌بندی پژوهشگران مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» براساس مرکزیت‌های درجه،

بینابینی و نزدیکی

The Rest of the Table 2- Ranking of Researchers in The Journal of "Sports Management Studies" by Degree, Betweenness, and Closeness Centralities

رتبه براساس مرکزیت نزدیکی		رتبه براساس مرکزیت بینابینی			رتبه براساس مرکزیت درجه			
مرکزیت نزدیکی	نام پژوهشگر	رتبه	مرکزیت بینابینی	نام پژوهشگر	رتبه	مرکزیت درجه	نام پژوهشگر	رتبه
۸/۰۱۱	حمیدی م.	۸	۵/۰۵	رسولی م.	۸	۱۰	پورسلطانی زرنندی ح.	۸
۷/۹۸۹	علیزاده گلریزی ا.	۹	۴/۸۹	عیدی ح.	۹	۹	رسولی م.	۹
۷/۹۸۲	علی دوست قهفرخی ا.	۱۰	۴/۷۱	الهی ع.	۱۰	۹	رمضانی نژاد ر.	۱۰
۷/۹۳۲	فراهانی ا.	۱۱	۴/۷۰	سیدعامری میر ح.	۱۱	۹	علی دوست قهفرخی ا.	۱۱
۷/۹۲۵	امیری م.	۱۲	۴/۶۲	سلیمی م.	۱۲	۹	عیدی ح.	۱۲
۷/۹۲۵	پورسلطانی زرنندی ح.	۱۳	۴/۱۶	سجادی ن.	۱۳	۹	فراهانی ا.	۱۳
۷/۸۹۷	سجادی ن.	۱۴	۴/۱۱	هادوی ف.	۱۴	۸	اسمعیلی م.	۱۴
۷/۸۸۳	سلطان حسینی م.	۱۵	۴/۰۰	ساعت چیان و.	۱۵	۸	سلطان حسینی م.	۱۵
۷/۸۷۶	عسگری ب.	۱۶	۳/۷۵	عسگری ب.	۱۶	۸	غفوری ف.	۱۶
۷/۸۶۹	احمدی ع.	۱۷	۳/۶۹	اسمعیلی م.	۱۷	۷	الهی ع.	۱۷
۷/۸۴۸	اکبری یزدی ح.	۱۸	۳/۴۰	پورسلطانی زرنندی ح.	۱۸	۷	ساعت چیان و.	۱۸
۷/۸۴۸	ایرجی نقندر ر.	۱۹	۳/۳۹	کشتی دار م.	۱۹	۷	عسگری ب.	۱۹
۷/۸۴۸	عیدی ح.	۲۰	۳/۱۲	علی دوست قهفرخی ا.	۲۰	۶	احمدی ع.	۲۰

در بخش پرتکرارترین کلیدواژه‌ها نتایج نشان داد که در ۵۴۱ مقاله نمایه‌شده از مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام، ۱۱۰۰ کلیدواژه منحصر به فرد استفاده شده است که این کلیدواژه‌ها در مجموع ۲۰۹۵ بار تکرار شده‌اند و هر مقاله به‌طور متوسط حاوی ۳/۸۷

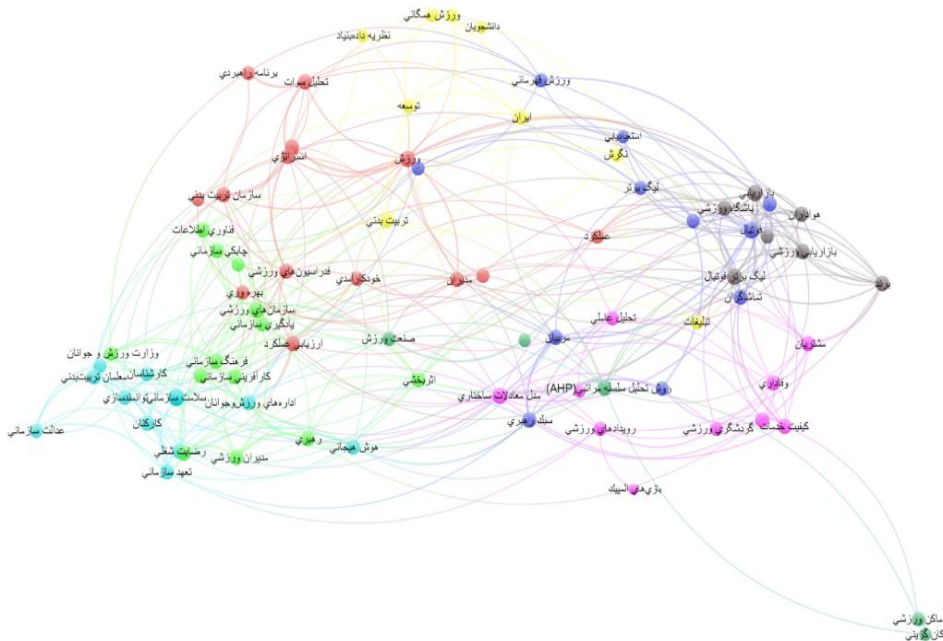
کلیدواژه بوده است. در جدول شماره ۳۰ کلیدواژه‌های ذکر شده است که بیشترین فراوانی را دارند. همان‌طور که مشخص است، کلیدواژه «فوتبال» با ۲۹ بار تکرار بیشترین فراوانی را در بین همه کلیدواژه‌ها داشته است. «ورزش» و «برند» نیز با فراوانی ۲۵ و ۲۳ به ترتیب در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند.

جدول ۳- رتبه‌بندی کلیدواژه‌های مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» براساس فراوانی

Table 3- Ranking of Keywords in The Journal of "Sports Management Studies" by Their Frequency

رتبه	کلیدواژه	فراوانی	رتبه	کلیدواژه	فراوانی
۱	فوتبال	۲۹	۱۱	کیفیت خدمات	۱۴
۲	ورزش	۲۵	۱۲	بازاریابی	۱۳
۳	برند	۲۳	۱۳	مدل معادلات ساختاری	۱۳
۴	رضایتمندی	۱۸	۱۴	بازاریابی ورزشی	۱۳
۵	لیگ برتر فوتبال	۱۶	۱۵	تعهد سازمانی	۱۳
۶	اداره‌های ورزش و جوانان	۱۵	۱۶	تماشاگران	۱۳
۷	تربیت‌بدنی	۱۵	۱۷	فدراسیون‌های ورزشی	۱۳
۸	مربی‌ان	۱۵	۱۸	ارزیابی عملکرد	۱۲
۹	ورزش همگانی	۱۵	۱۹	کارآفرینی	۱۲
۱۰	سازمان‌های ورزشی	۱۵	۲۰	هواداران	۱۲

در بخش تحلیل هم‌رخدادی کلیدواژه‌های به‌کاررفته در مقاله‌های مجله، پس از تهیه ماتریس هم‌رخدادی کلیدواژه‌ها، به خوشه‌بندی موضوعی مقالات در نرم‌افزار ووز-ویور اقدام شد. در شکل شماره ۵ پنج شبکه هم‌رخدادی کلیدواژه‌های موجود در مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» نشان داده شده است.

شکل ۵- شبکه هم‌رخدادی کلیدواژه‌های مجله «مطالعات مدیریت ورزشی»
Figure 5- Co-Occurrence Network of Keywords in Journal of "Sports Management Studies"

براساس شکل شماره پنج، پژوهش‌های انجام‌شده در مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» از هشت خوشه اصلی تشکیل شده‌اند که عبارت‌اند از:

خوشه ۱- برنامه راهبردی ورزش کشور: این خوشه حاوی ۱۳ کلیدواژه است. این کلیدواژه‌ها شامل برنامه راهبردی، استراتژی، تحلیل سوات، بهره‌وری، خودکارآمدی، ارزیابی عملکرد، عملکرد، کارآفرینی، خصوصی‌سازی، ورزش، مدیران، فدراسیون ورزشی و پژوهشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی است که این کلیدواژه‌ها درحقیقت افق ورزش کشور را روشن می‌کنند؛

خوشه ۲- مدیریت عملکرد ورزش کشور: این خوشه حاوی ۱۱ کلیدواژه است. این کلیدواژه‌ها شامل اثربخشی، رهبری، فرهنگ سازمانی، فناوری اطلاعات، کارآفرینی سازمانی، مدیریت دانش، منابع انسانی، مهارت‌های ارتباطی، یادگیری سازمانی، چاپکی و وزارت ورزش می‌شود که این کلیدواژه‌ها گام‌های رسیدن به اهداف سازمانی را مشخص می‌کنند؛

خوشه ۳- بهسازی ورزش کشور: این خوشه شامل ۱۱ کلیدواژه آموزش، سبک رهبری، استعدادیابی، انسجام گروهی، رسانه‌های ورزش، تماشاگران، ورزش قهرمانی، مربیان، لیگ برتر، فوتبال و والیبال می‌شود که این کلیدواژه‌ها همگی حکایت از بهسازی ورزش دارند؛

خوشه ۴- سلامت و توانمندسازی ورزش کشور: این خوشه شامل ۱۰ کلیدواژه توانمندسازی، تعهد سازمانی، رضایت شغلی، سلامت سازمانی، هوش هیجانی، رفتار شهروندی سازمانی، عدالت سازمانی، کارشناسان، کارکنان و معلمان تربیت‌بدنی می‌شود که این کلیدواژه‌ها بر حوزه سلامت و توانمندسازی ورزش تاکید دارند؛

خوشه ۵- رضایتمندی در ورزش: این خوشه شامل ۸ کلیدواژه رضایتمندی، کیفیت خدمات، مشتریان، وفاداری، گردشگری ورزشی، مشارکت ورزشی، رویدادهای ورزشی و بازی‌های المپیک است که این کلیدواژه‌ها در راستای رضایتمندی مشتریان حوزه ورزش می‌باشند؛

خوشه ۶- ترویج: این خوشه شامل ۸ کلیدواژه تبلیغات، توسعه، نگرش، تربیت بدنی، فعالیت بدنی، ورزش همگانی، دانشجویان و ایران می‌شود که این کلیدواژه‌ها در راستای ترویج ورزش‌اند؛

خوشه ۷- بازاریابی ورزشی و از طریق ورزش: این خوشه شامل ۶ کلیدواژه بازاریابی، بازاریابی ورزشی، برند، حمایت مالی، باشگاه ورزشی و هواداران است که همگی بر اهمیت بازاریابی ورزشی تأکید دارند؛

خوشه ۸- صنعت ورزش: این خوشه شامل ۵ کلیدواژه صنعت ورزش، کالای ورزشی، اماکن ورزشی، مکان‌گزینی ورزش و روش تحلیل سلسله‌مراتب (AHP) است که به غیر از واژه آخر همگی بر اهمیت صنعت ورزش صحنه می‌گذارند.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تحلیل علم‌سنجانه مقالات چاپ‌شده در مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» در فاصله سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۷، انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که در بخش نویسندگان برتر مجله «هنری ح.» با رتبه علمی دانشجویی و با تألیف و مشارکت در ۲۶ مقاله فعال‌ترین پژوهشگر در این مجله بود و «کوزه‌چیان ه.» با رتبه استادی و «خبیری م.» با رتبه دانشجویی نیز به ترتیب با ۲۴ و ۲۳ مقاله در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفتند. این یافته نشان می‌دهد پژوهشگران گروه تربیت‌بدنی دانشگاه‌های علامه طباطبائی، تربیت مدرس و تهران در این بخش پیشتاز بوده‌اند. در بخش پراستنادترین پژوهشگران نتایج نشان داد که «هنری ح.» با دریافت ۵۹ استناد، در این بخش نیز پراستنادترین پژوهشگر در مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» بوده است و «احسانی م.» استاد دانشگاه تربیت مدرس و «الهی ع.» دانشیار دانشگاه خوارزمی به ترتیب با دریافت ۴۷ و ۴۰ استناد در رتبه‌های

دوم و سوم جای گرفتند. این یافته نشان می‌دهد بازهم پژوهشگران دانشگاه‌های تهران در این بخش موفق‌تر عمل کرده‌اند. با توجه به نتایج پژوهش حاضر به نظر می‌رسد علاوه بر عامل ساعی بودن پژوهشگران ذکر شده، تراکم دانشگاه‌های موجود در شهر تهران و دسترسی به دانشجویان بیشتر در دوره تحصیلات تکمیلی در رشته تربیت بدنی می‌تواند از عوامل تأثیرگذار بر برتر بودن این پژوهشگران باشد.

در بخش شاخص اچ. «رمضانی‌نژاد ر.» استاد دانشگاه گیلان با شاخص اچ. پنج بهترین وضعیت را داشته است. پس از وی، چهار پژوهشگر به نام‌های «هنری ح.»، «الهی ع.»، «همتی‌نژاد م.» و «غفوری ف.» قرار دارند که دارای شاخص اچ. چهار هستند. در این بخش به غیر از دانشگاه‌های علامه طباطبائی و خوارزمی نقش اساتید دانشگاه گیلان پررنگ است. در بخش پراستنادترین مقالات نکته حائز اهمیت تنوع حضور نویسندگان از دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی بود.

در بخش نوع مرکزیت رتبه، بینابینی و نزدیکی نیز اسامی پژوهشگران پرکار از لحاظ تعداد مقالات در این بخش دیده می‌شود که غالب آن‌ها از دانشگاه‌های تهران هستند. در این بخش نیز باید اذعان داشت به دلیل تعدد وجود دانشگاه‌های مختلف زمینه‌های برقراری ارتباطات بیشتر با سایر پژوهشگران فراهم است و می‌تواند پژوهشگران متعددی را به یکدیگر متصل کند.

در بخش الگوی تألیف، بیش از ۹۵ درصد از مقالات مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» به صورت مشارکتی بوده است که نشان‌دهنده استقبال نشریه از کارهای گروهی و همچنین هم‌تألیفی است؛ البته این نکته را نباید نادیده گرفت که ۶۷/۸۵ درصد از نویسندگان تنها به تولید یک اثر علمی اکتفا کرده‌اند؛ بنابراین می‌توان گفت که نویسندگان تازه‌کار احتمالاً دانشجویان مقطع تحصیلی کارشناسی - ارشد هستند و پیشنهاد می‌شود در تولید آثار علمی بیشتر با همکاری اساتید پیش‌ازپیش فعال باشند. همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهشگران مجرب به درخواست نویسندگان جوان و بانگیزه برای همکاری علمی پاسخ مثبت دهند و تجربیات خویش را به آن‌ها انتقال دهند.

در بخش پرتکرارترین کلیدواژه‌ها در مجله «مطالعات مدیریت ورزشی»، «فوتبال» رتبه نخست را در بین کلیدواژه‌ها داشته است. این یافته نشان می‌دهد پژوهشگران این نشریه نیز همانند مردم گرایش بیشتری به ورزش فوتبال داشته‌اند و پژوهش در این رشته ورزشی پرتعداد را بر بسیاری از رشته‌های مختلف اعم از انفرادی و جمعی که حتی ظرفیت مدال‌آوری بیشتری در مقایسه با فوتبال در ایران دارند، ترجیح داده‌اند؛ از جمله رشته‌های ورزشی کشتی، تکواندو، ووشو، والیبال و کبدی. این نکته تأمل‌برانگیز است و به بررسی‌های پژوهشی بیشتری نیاز دارد.

در جایگاه دوم کلید واژه «ورزش» قرار داشت که به دلیل ارتباط موضوعی مجله با این کلیدواژه، فراوانی بیشتر آن دور از انتظار نبوده است. در جایگاه سوم کلید واژه «برند» قرار داشت. این یافته نشان می‌دهد پژوهشگران به خوبی بر این موضوع مهم واقفاند که امروزه ورزش به‌عنوان یک صنعت همانند سایر صنایع از ارزش ویژه‌ای برخوردار است؛ بنابراین، با توجه به اینکه پوشش رسانه‌ای و ترویج ورزش در جهان با نام تجاری ورزشی می‌تواند منابع بسیار خوبی برای توسعه اقتصادی در این صنعت باشد، پژوهشگران مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» کلید واژه «برند» را واکاوی کرده و جایگاه آن را بررسی کرده‌اند. در راستای رسیدن به اهداف سازمان‌های ورزشی، کلید واژه «رضایتمندی» در رتبه بعدی فراوانی قرار گرفته است؛ چراکه با توجه به پژوهش‌های انجام‌شده آنچه امروزه متولیان ورزش کشور می‌باید بیشتر به آن توجه کنند، رضایتمندی مشتریان از خدمات و فروش است؛ به همین دلیل، پژوهشگران مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» در پژوهش‌های خود با ذکر این کلید واژه بر شناسایی رضایتمندی از سازمان و بخش‌های مربوط به ورزش کشور تمرکز کرده‌اند. این نکته با توجه به اینکه صنعت ورزش در دنیا جایگاه بسیار بالایی دارد و در ایران سهم صنعت ورزش از GDP فقط ۰/۳۹ درصد است (عسگریان، ۲۰۰۴)، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. کلید واژه‌های لیگ برتر ایران، اداره ورزش و جوانان، تربیت‌بدنی و مربیان رکوردهای بعدی را در شماره‌های مختلف مقالات مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» داشته‌اند که با توجه به موارد ذکرشده و موضوع مجله، این یافته دور از انتظار نبوده است.

پس از رشته ورزشی فوتبال، ورزش همگانی در بین کلیدواژه‌های به‌کاررفته توسط پژوهشگران این نشریه نشان‌دهنده توجه آن‌ها به این ورزش کمترتوجه‌شده در کشور است که این خود لزوم حساس‌شدن و توجه بیشتر متولیان ورزش کشور به ورزش همگانی را طلب می‌کند. نکته بسیار مهم درباره رتبه کلیدواژه‌های این نشریه علمی زیادبودن کلیدواژه‌های حوزه بازاریابی است که خود گویای توجه پژوهشگران این نشریه به مقوله بازاریابی ورزشی در ایران است. در بخش شبکه هم‌رخدادی نیز کلیدواژه‌ها بر مباحث مهمی چون برنامه راهبردی، مدیریت عملکرد، بهسازی ورزش، سلامت و توانمندسازی ورزش، رضایتمندی در ورزش، ترویج، بازاریابی ورزشی، از طریق ورزش و صنعت ورزش متمرکزند. این یافته نشان‌دهنده توجه عمیق پژوهشگران این مجله به نیازهای اساسی ورزش کشور است.

با توجه به اینکه نویسندگان در انتخاب کلیدواژه برای مقالات خود آزادی عمل زیاد دارند و این فرایند به ایجاد تفاوت‌های ظاهری و پراکندگی در کلیدواژه‌های مقالات منجر می‌شود، پیشنهاد می‌شود

دستورالعمل یا اصطلاحنامه‌ای درباره درج کلیدواژه‌ها در مقالات تهیه شود تا مقالات با کلیدواژه‌های یکسان‌تری تهیه شوند و پراکندگی موضوعات مشابه روی ندهد.

آنچه تاکنون به روش علم‌سنجی روی مجلات فارسی حوزه مدیریت ورزشی انجام شده است، بیشتر بر پژوهشی متمرکز است که عظیم‌زاده و همکاران (۲۰۱۷) انجام داده‌اند که از نظر اهداف و روش تفاوت فاحشی با مطالعه حاضر دارد. نتایج پژوهش حاضر می‌تواند بینش مناسبی درباره حوزه مدیریت ورزشی به دست دهد و ساختار مطالعات در این حوزه را در اختیار علاقه‌مندان این حوزه قرار دهد. علاوه بر این، پژوهشگران، سیاست‌گذاران حوزه مدیریت ورزشی و علاقه‌مندان به این حوزه می‌توانند نتایج این پژوهش را به کار ببرند و با آگاهی بیشتر در رابطه با این حوزه نسبت به تصمیم‌گیری و خلق پژوهش‌آتی اقدام کنند.

پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده سایر مجلات حوزه مدیریت ورزشی به‌طور خاص و مجلات حوزه علوم ورزشی به‌طور عام، از دیدگاه‌های علم‌سنجی مطالعه شود و یافته‌های این پژوهش‌ها با نتایج پژوهش حاضر مقایسه شود. همچنین پژوهش‌های حوزه مدیریت ورزشی در داخل کشور با پژوهش‌های این حوزه در خارج از کشور بررسی تطبیقی شوند.

References

1. Asgarian, F. (2004). Investigation of economic status of iranian sports industry in 1998 and 2001 based on gdp's estimation (Unpublished doctoral dissertation). University of Tehran, Tehran, Iran. (in Persian).
2. Azimzadeh, M., Shajie, K., Saffar, Y., & Afroozi, F. (2017). Content analysis and trend of scientific- research sport management printed articles. *Sport Management Studies*, 9(43), 217-36. (in Persian).
3. Belfiore, P., Iovino, S., & Tafuri, D. (2019). Sport management and educational management: A bibliometric analysis. *Sport Science*, 12(1), 61-4.
4. Ding, Y., Chowdhury, G. G., & Foo, S. (2001). Bibliometric cartography of information retrieval research by using co-word analysis. *Information Processing & Management*, 37(6), 817-42.
5. Farahani, A., Rezaei, M., & Khasseh, A.A. (2011). Iranian scientific products in physical education and sport sciences. *Olympic*, 19(2), 77-89 (in Persian).
6. Ferreira, J. J., Fernandes, C., Ratten, V., & Miragaia, D. (2020). Sports innovation: A bibliometric study. In V. Ratten (Ed.), *Sport entrepreneurship and public policy* (153-70). London: Springer.
7. González-Serrano, M. H., Jones, P., & Llanos-Contrera, O. (2020). An overview of sport entrepreneurship field: A bibliometric analysis of the articles published in the Web of Science. *Sport in Society*, 23(2), 296-314.
8. Hemmatinejad, M., Hemmatinejad, M., & Sayyad, M. (2008). Investigating and comparing the role of iranian higher education and research universities and

- institutions in the production of physical education and sport sciences. Paper presented at the 9th Scientific-Research Conference of Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Guilan, Rasht. (in Persian).
9. Khasseh, A., Barangi, H., & Khasseh, A. (2017). Analysis of content of international research in the field of sports media by network analysis and software visualization. *Communication Management in Sport Media*, 4(4), 53-61. (in Persian).
 10. Khasseh, A. A., Soheili, F., Moghaddam, H. S., & Chelak, A. M. (2017). Intellectual structure of knowledge in iMetrics: A co-word analysis. *Information Processing & Management*, 53(3), 705-20.
 11. Kim, A. Ch. (2012). Knowledge structure in sport management: Bibliometric and social network analyses (Unpublished doctoral dissertation). The Ohio State University, Ohio, United States.
 12. Kim, A. C. H., Chelladurai, P., & Kim, Y. K. (2015). Scholarly thrusts in the journal of sport management: Citation analysis. *Global Sport Business Journal*, 3, 1-20.
 13. Kim, C. Y., Sivasundaram, L., Trivedi, N. N., Gilmore, A., Gillespie, R. J., Salata, M. J., ... & Voos, J. E. (2019). A 46-year analysis of gender trends in academic authorship in orthopaedic sports medicine. *JAAOS-Journal of the American Academy of Orthopaedic Surgeons*, 27(13), 493-501.
 14. Khoo, S., Li, C., & Ansari, P. (2018). The top 50 most cited publications in disability sport: A bibliometric analysis. *Perceptual and Motor Skills*, 125(3), 525-45.
 15. Popovic, S. (2018). Research and writing development in the area of sport science publishing in Montenegro. *Sport Mont*, 16(3), 31-6.
 16. Pyne, D. (2014). Improving the practice of sports science research. *International Journal of Sports Physiology and Performance*, 9(6), 899.
 17. Rezaee, M., Farahani, A., Asadi, H., Khaaseh, A. A., & Ramezani, R. (2011). Qualitative analysis of Iran scientific products of physical education and sport sciences in international journals. *Journal of Sport Management*, 3(8), 107-24. (in Persian).
 18. Rezaei Soufi, M., Khasseh, A., & Khasseh, A. (2018). A scientometric analysis of Iranian sport sciences researchers in ISI. *Communication Management in Sport Media*, 5(3), 49-62. (in Persian).
 19. Shilbury, D. (2011). A bibliometric study of citations to sport management and marketing journals. *Journal of Sport Management*, 25(5), 423-44.
 20. Tavakolizadeh, M., Soheili, F., & Khasseh, A.A. (2020). An introduction to scientometrics foundation. Tehran: Payame Noor University. (in Persian).
 21. Wei, Y., Zhang, H., & Yin, H. (2020). Development of communication and sport in China based on mapping of knowledge information visualization. *SAGE Open*, 10(1), 1-9.
 22. YaminiFirooz, M., Razavi, S. M. H., Hosseini, S. E., Adabi, F. H., & Narimani, H. (2014). Survey of qualitative and quantitative growth of Iran scientific production in the sport sciences field: A study in ISI. *Caspian Journal of Scientometrics*, 1(1), 28-32. (in Persian).

23. Završnik, E., Kokol, P., Pisot, R., & Blazun, H. (2015). Education and sport: Identifying most productive research topics related to muscle with bibliometric analysis. *Journal of Physical Education and Sport*, 15(1), 77-81.
24. Zhang, X. (2019). A Bibliometric analysis of second language acquisition between 1997 and 2018. *Studies in Second Language Acquisition*, 42(1), 1-24.

استناد به مقاله

رضائی صوفی، مرتضی، و خاصه، علی اکبر. (۱۳۹۹). تحلیل علم‌سنجی مقالات مجله «مطالعات مدیریت ورزشی» در پایگاه استنادی جهان اسلام (آی.اس.سی.). *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۱۲(۶۳)، ۶۲-۱۳۹. شناسه دیجیتال: 10.22089/smrj.2020.8352.2863

Rezaei Soufi, M. & Khasseh, A. A. (2020). A Scientometric Analysis of Articles of "Sport Management Studies" in Islamic World Science Citation Center (ISC). *Sport Management Studies*, 12(63), 139-62. (in Persian). DOI: 10.22089/smrj.2020.8352.2863

Scientometric Analysis of Articles of “Sport Management Studies” in Islamic World Science Citation Center (ISC)

M. Rezaei Soufi¹, A.A. Khasseh²

1. Associate Professor of Sport Management, Payame Noor University, Iran (Corresponding Author)
2. Assistant Professor of Knowledge and Information Science, Payame Noor University, Iran

Received: 2020/01/15

Accepted: 2020/06/21

Abstract

The purpose of the present research is to present a scientometric analysis of the articles of the Journal of “Sport Management Studies” during the years 2010-2018. This is a scientometric applied research. Scientometric techniques and social network analysis are used in conducting this research. The research population consists of 541 articles published in the the Journal of “Sport Management Studies” that have been indexed in ISC database during the years 2010-2018. To analyze the data, a combination of BibExcel, UCINET, NetDraw, and Vosviewer software is used. The results showed that researchers in the Physical Education Departments of Allameh Tabataba’i, Tarbiat Modarres and Tehran Universities are top authors. A full professor in Allameh Tabataba’i University is the most cited researcher in the Journal of “Sport Management Studies”. Moreover, researchers in University of Guilan gained the highest h-index. From the authorship patterns, more than 95% of the journal articles are collaborative. In terms of centrality measures, researchers affiliated with the universities located in Tehran gained the highest scores. Furthermore, results indicated that keywords “Soccer”, “Sport” and “Brand” are most frequent keywords in Journal of “Sport Management Studies”. Finally, results of hierarchical clustering uncovered that 8 clusters are formed in the journal which focused on important topics such as: "Strategic Planning", "Performance Management", "Sport Refinement", "Health and Sport Empowerment", "Satisfaction in Sport", "Promotion", "Sport Marketing through Sport" and "Sports Industry". According to clusters of co-word analysis, it seems that the Journal of “Sport Management Studies” has been able to cover a considerable part of its subject areas in its years of activity.

Keywords: Sport Management Studies, Scientometrics, H-index, Co-authorship, Research Evaluation.

1. Email: morrsoufi@yahoo.com

2. Email: khasseh@gmail.com